

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЬ-ФАРАБИ

ГЕОГРАФИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒАТТЫ ПАЙДАЛАНУ ФАКУЛЬТЕТІ
ФАКУЛЬТЕТ ГЕОГРАФИИ И ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ

V ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ФАРАБИ ОҚУЛАРЫ

Алматы, Қазақстан, 3-13 сәуір 2018 жыл

Студенттер мен жас ғалымдардың

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты халықаралық ғылыми конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 9-12 сәуір, 2018 жыл

V МЕЖДУНАРОДНЫЕ ФАРАБИЕВСКИЕ ЧТЕНИЯ

Алматы, Казахстан, 3-13 апреля 2018 года

МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции

студентов и молодых ученых

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 9-12 апреля 2018 года

V INTERNATIONAL FARABI READINGS

Almaty, Kazakhstan, 3-13 April 2018

MATERIALS

International Scientific Conference of
Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

Almaty, Kazakhstan, April 9-12, 2018

Шарбай Т.С. "ECO-TURAQ" табиғатпен үйлесімді қонақ үй туризм саласындағы жанашылдық ретінде	174
Raikhanova Zh.B. Ecotourism and sustainable development	175

ГЕОДЕЗИЯ: ТЕОРИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ СЕКЦИЯСЫ **СЕКЦИЯ ГЕОДЕЗИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА** **SECTION GEODESY: THEORY AND PRACTICE**

Жалғасбеков Е.Ж. Применение автоматизированных систем на открытых горных работах.	176
Жалғасбеков Е.Ж. Создания фотограмметрических трехмерных моделей.....	178
Жамбылбекова П.Б., Мурат А. Жер бетінің жылжу үдерістерін зерттеу.	180
Зұлқайнар Д.М. Қала аумағын үшөлшемді үлгілеу ерекшеліктері.	181
Зұлқайнар Д.М., Сақтағанов Ш.Н. Тұрғын аймағындағы инженерлік-геодезиялық ізденістер.	182
Канапьянова Д. Г. Принципы геомониторинга на территории нефтегазовых месторождений.	182
Санатұлы Е. Сравнительная характеристика современных измерительных приборов при производстве геодезических измерений.	183
Тагаев Р.М. Разработка методологии геодезического мониторинга и способов укрепления основной дороги 14 км. при условиях прилива каспийского моря.	185
Туреханова В.Б. Современный подход к определению Квасигеоида.	185
Туреханова В.Б. Особенности создания государственных спутниковых геодезических сетей.	188
Тынышжанов С.К. Олов кен орнын маркшейдрлік бағдарламамен қамтамасыздандыру.	190

КАРТОГРАФИЯ: ТЕОРИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ СЕКЦИЯСЫ **СЕКЦИЯ КАРТОГРАФИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА** **SECTION CARTOGRAPHY: THEORY AND PRACTICE**

Абилягзиева М. Основные направления геоэкологического картографирования комплексного содержания.	192
Алпысбай М.А. Геоакпараттық жүйелер көмегімен кешенді морфометриялық талдау жасау (Бұқтырма су қоймасы маңындағы аймақ мысалында).	193
Ағыбаева Л. Ауыл шаруашылық жерлерін ара қашықтықтан зерделеу мәліметтерімен анықтау.	194
Асқар Б. Сейсмикалық құбылыс мәселесі және оны картографиялау маңыздылығы (Алматы облысының территориясы мысалында).	194
Бақуат Б.С. Сырдария өзені атырауындағы ландшафттардың трансформациясын бағалау және картографиялау. (Қызылорда облысы мысалында).....	195
Бәйімбетова А. Антропогендік-бұзылған жерлерді картографиялау (шолдену процесі ретінде).	196
Бегимжанова Е.Е. Зайсан көлінің жағалаулық бөлігінің өсімдік жамылғысын ғарыштық суреттер бойынша мониторингілеу.	197
Болатбек Ш. Қашықтан зондтау деректерін табиғи-ресурстық мониторингте пайдалану.	198
Бөкен Е. «LANDSAT» ғарыштық суреттерін картографиялауда қолдану.	198
Ғабдықадыр А. «This place is Almaty» жобасы бойынша ірі туристік орталықтарды бірітұтас картаға біріктіру (Г/АЖ технологиясын пайдалана отырып).	200
Ербулекова А.А. Қазақстанның тау туризмін картографиялық модельдеу.....	200
Ержан Г. Атырау облысын экологиялық жағдайын талдау және және картографиялау.	201
Женибек Е.Т. Ғарыштық суреттерді қолдану арқылы жағалау сызығына мониторинг жасау.	202
Женісова Н. ЖАЗ мәліметтерін тақырыптық өңдеу әдістері.	202
Жүнісов А. Қазақстан республикасының ақпараттық телекоммуникациялық инфрақұрылымының қамту аймағына мониторинг жасау.	203
Зұлхарнай Д.М. «Атлетикалық қалашық» аумағын үшөлшемді үлгілеу және бейне визуализациясы.	204
Искакова Г.А. Ақтөбе облысының өнеркәсіп-игеру аймақтарын медициналық-экологиялық жағдайын картографиялау.	204
Калыбаева А.К. Ғарыштық суреттер арқылы Арал теңізінің жағалау сызығына мониторинг жүргізу.....	205
Керімкулова Б. Жерді қашықтықтан зерделеу мәліметтері бойынша су ресурстарына мониторинг жүргізу.	206
Куан Н.Т. Қоршаған ортаға қашықтықтан зондтау мәліметтері бойынша сандық технологиялық мониторинг жүргізу.	207
Құдайберген С.А. Егіншілік жерлерді картографиялау және мәселелерін қарастыру (Қызылорда облысы жағдайында).	207

Кудайберген М.К. Жер беті жылжуының шоғу жылдамдығын болжау кезіндегі арақашықтықтан зерделеу мәліметтерін қолдану өзектілігі.	208
Мырзабекова А. Қызылорда облысындағы медициналық статистиканы жинақтау, оңдеу және картографиялау.	210
Сактағанов Ш.Н. Алматы қаласы метрополитенінің жаңа жүйелерін салу кезіндегі геодезиялық мониторинг жүргізудің әдістемесі.	211
Ратбек А.Б. Қалалар – экологиялық-географиялық картографиялау нысандары ретінде	211
Сейтказы М.М. Шығыс Қазақстан облысын кешенді экологиялық картографиялау.	212
Тапенев Д. Қазақстанның ғарыштық бағдарламасы.	213
Тұрсынбаева А. Байқоңыр ғарыш алаңын табиғи ортаға әсерін талдау және картографиялау.	214
Хамит А. Ақтөбе облысындағы Ембі полигонының қазіргі жағдайын ғарыштық түсіріс арқылы ENVI бағдарламалық кешенімен зерттеу.	215

ЭКОЛОГИЯ СЕКЦИЯСЫ СЕКЦИЯ ЭКОЛОГИЯ SECTION ECOLOGY

Aben A.A. Effects of pesticides on human health.	216
Azamat Mukhitdinov ¹ , Yerasyl Mirasbek ² . Problems of quality water supply for household-domestic needs of the Balkash-ili region population of Kazakhstan.	216
Aleksandrovskaya E.V. Assessment of natural ecosystems along the Ili river.	217
Абдрахан А.Д. Ландшафттардың беткейлік сипаттарына сәйкес су эрозиясына қауіптілік жағдайлары.	218
Абдрахимова А.О. Биогумустың қызанақ дәндерінің өңдеулеріне және өсу қарқындылықтарына әсері.	219
Абдрахман Г. Күрішті тамшылатып суару әдісінің тиімділігі.	220
Абдраш С.Т. Анализ системы управления охраной труда в АО «аэропорт Қорқыт ата» г. Кызылорды.	220
Адалбай М.Е. Газдалған сусындардың адам ағзасына әсері.	221
Алиппаев А.Н., Даутбаева Г.А., Егеубаева С.С., Мусина З.М. Определение ионов хлора (Cl ⁻) в воде.	222
Айтуғанов Е.Н. Алматы қаласының атмосфералық ауасының экологиялық жағдайын бақылау.	223
Алпысбай С. Товары бытовой химии и экологическая безопасность.	224
Ануар Гаухар «Алматы қаласының қатты тұрмыстық қалдықтармен ластануы»	225
Байтүгелова Р. Алматы қаласының атмосферасына автотранспорттардан шығарылатын зиянды заттардың экологиялық әсері.	225
Балкыбек Ж.Р. Атмосфералық ластанумен байланысты экологиялық тәуекелдерді бағалау.	226
Бахытжанова Д. Разработка проекта оценки воздействия на окружающую среду рудопроявления «Коптас-Северный» Карагандинской области.	227
Габбасова А.К. Здоровье населения и проблемы устойчивого развития Атырауской области.	228
Ғабдуллақызы А. Қоршаған ортаның сынаппен ластануы.	228
Демесинова Ж.К. Өзен кен орнының атмосфералық ауаның өзін-өзі тазарта алу қабілетін анықтау.	229
Еделбаева Т.Ә. Экология және демографиялық үдерістер.	230
Ержанов Х.Е. Метод производства биогумуса из домашних пищевых отходов.	231
Ертаева С.А. Снижение загрязнения воздуха через налогообложение транспортных средств.	231
Есіркепов Н. Н. Разработка упаковочных материалов с антибактериальными свойствами на основе биоразлагаемых полимеров.	232
Женіс.К.А. «Алматы қаласы экологиялық жағдайының мониторингі».	233
Жұмашева А.Е. Биосорбенттердің ақаба сулардағы ауыр металдарды сорбциялау қабілеті.	234
Кабделова А.О. Организация работы по безопасности труда на нефтяном производстве тоо «Agip Karachaganak».	235
Касылкасова А.Н. Экологическая оценка состояния поверхностных вод реки Есентай города Алматы.	235
Кәрібаев Н.Е. Экологическое оздоровление мегаполиса г. Алматы.	236
Костандян Е.С. Последствия климатических изменений на земле.	237
Курбашев Э.П. Перспективы зеленой экономики в Казахстане.	238
Қайратбекұлы К. Оңтүстік Қазақстан облысы мақта егістігі топырақтарының қазіргі заманғы экологиялық жағдайы.	239
Қайратқызы Д. «Геоэкологические принципы размещения особо охраняемых природных территорий Республики Казахстан»	240

**ЕГІНШІЛІК ЖЕРЛЕРДІ КАРТОГРАФИЯЛАУ ЖӘНЕ МӘСЕЛЕЛЕРІН ҚАРАСТЫРУ
(ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫ ЖАҒДАЙЫНДА)**

Құдайберген С.А.

Р.Т. Бексейтованың жетекшілігімен
эл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

Symbat.kudaibergen@mail.ru

Қызылорда облысы – Қазақстан Республикасының оңтүстік бөлігінде орналасқан әкімшілік аймақ. Облыс өзінің егін шаруашылығымен ерекшеленеді. Облыс көлемінде егін шаруашылығы ерте кезден дамыған. Бұл күнде ата кәсіп әлі күнге дейін өз жемісін беруде. 2017 жылы облыс бойынша барлығы 181,1 мың га жерге ауыл шаруашылығы дақылдары орналастырылған. Оның ішінде, күздік бидай 3086 га, жаздық бидай 2048 га, арпа 352 га, дәндік жүгері 681 га, сұлы 107 га, тары 388 га, күнбағыс 510 га, мақсары 6309 га, сүрлемдік жүгері 655 га, жана жонышқа 18974 га, ескі жонышқа 40498 га, картоп 4360 га, көкөніс 4998 га және бакша 7257 га. Негізгі дақыл – күріш, оның шығып жатқан аудандық көлемі 90882 га құрайды. Сонымен қатар, жыл сайын күріш егу саласында

сорт түрлерін өзгерту, дақылдарды әртараптандыру бағыты бойынша қарқынды жұмыс жасауда. Жылдан жылға егіс көлемінің, дақыл түрлерінің артуы, бос жатқан жерлердің игерілуі облыстың егін шаруашылығын қарқынды дамытуда.

Еліміздегі егін шаруашылығының кайнар көзі болып табылатын бұл ортаның әлі күнге дейін егіншілік картасы құрастырылмаған. Бұл жұмыс барысында Қызылорда облысының егіншілік жерлерін картографиялау және мәселелерін шешу жолдарын қарастырылған. Заманауи технологияларды қолдана отырып, алдын ала жобалау жұмыстары арқылы қойылған мәселені шешуге болады.

Жұмыс барысында «Егіншілік картасын құрастыру не үшін қажет?» деген сауал туындауы мүмкін. Бұл сауалға жауап:

1. Қызылорда облысы еліміздің басты егіншілік аймақтарының бірі;
2. Жыл сайын егін көлемінің артуы, жаңа жерлердің игерілуі;
3. Әртараптандыру мен жаңа тұқым түрлерін өндіру, сорттау барысында егіншілік карталарының, мониторинг мақсатымен, қажет болары сөзсіз.

Картографиялау барысында Қызылорда облысы әкімдігінен негізгі мәліметтер жинақталып, ArcGIS бағдарламасында мәліметтерді енгізіліп олардың базасы құрылады. Бұл жұмыс барысында, жыл сайын жаңа мәліметтерді енгізу, мониторинг жасау арқылы егін шаруашылығы барысында туындайтын мәселелердің шешілуін басшылыққа алуға болады. Облыс әкімінің 2017 жылғы жолдауы бойынша, облыс көлемінде күріш көлемін азайтып, майлы дақылдар өндіру ісін қолға алу жұмыстары қарқынды түрде алдағы жылы басталуы тиіс. Осы жұмыс барысында Қызылорда облысының егіншілік карталарын құрастыру арқылы, дақылдарды әртараптандыру, егіншілік жерлерді картографиялау, алдын ала жоспарлау жұмыстары қажет екені сөзсіз.

Еліміздің қарқынды дамуы ел экономикасымен тығыз байланысты. Шаруашылық көздерін дамыту, ауыл шаруашылығына ден қою, халқымыздың әл-ауқатын көтеру Қазақ елінің басты мақсаттарының бірі. Осы тұрғыда, Қызылорда облысы егін шаруашылығын мониторинг мақсатымен картографиялық қамтамасыздандыру өзекті мәселелердің бірі болып табылады.

ЖЕР БЕТІ ЖЫЛЖУЫНЫҢ ШӨГУ ЖЫЛДАМДЫҒЫН БОЛЖАУ КЕЗІНДЕГІ АРАҚАШЫҚТЫҚТАН ЗЕРДЕЛЕУ МӘЛІМЕТТЕРІН ҚОЛДАНУ ӨЗЕКТІЛІГІ

Кудайберген М.К.

Х.М. Касымжанованың жетекшілігімен

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы қ.

e-mail: muratbek.kudaibergenov@mail.ru

Бұл мақалада Жер беті жылжуының шөгу жылдамдығын болжау кезіндегі арақашықтықтан зерделеу мәліметтерін қолдану өзектілігі қарастырылған

В этой статье рассмотрены Актуальность использование данных дистанционного зондирования при прогнозировании скорости оседания движения Земной поверхности

This article discusses the relevance of the use of remote sensing data in the prediction of the velocity of subsidence of the motion of the Earth's surface

Жер қойнауын қарқынды игерудің нәтижесі болып қоршаған ортаның экологиялық және геодинамикалық қауіпсіздігінің ғаламдық өзгеруі табылады. Пайдалы қазбаларды қарқынды игеру жер қойнауына деген жүктемені арттырғаны мәлім, ал ол өз кезегінде қоршаған табиғи ортаға жағымсыз (қауіпті) әсер етіп қоймай, тау массивтерінің ауқымды көлемінің кернеулі-деформацияланған күйінің (ҚДК) өзгеруіне әкеледі. Тау жыныстары мен жер бетінің деформациялану үдерісіне көптеген аумақтар ұшырауда, біркелкі шөкпеу және көлденең қозғалу нәтижесінде пайда болған деформациялар апатты жағдайға әкелуі мүмкін, ол өз кезегінде қоршаған орта мен кәсіпорын жұмысының режиміне ғана зиян келтіріп қоймай, адам өміріне де қауіп төндіреді. Жер қойнауына қарқынды техногенді жүктемесі бар аудандарда жер бетінің деформация үдерісін бақылау (мониторинг) мәселесі өзекті болуда.

Қазіргі таңда ауқымды аумақтардың деформация үдерісін бақылау (мониторинг), әдетте, жоғары дәлдіктегі нивелирлеу және жоғары дәлдіктегі гарыштық бақылау сияқты дәстүрлі маркшейдерлік-геодезиялық әдістермен жүзеге асырылады. Бұл әдістер эталонды болып табылғандықтан, үлкен материалдық және уақыт шығындарын талап етеді. Сонымен қатар, осы әдістер арқылы ақпарат алу жеделдігі томен, себебі деформация үдерісі дамуының динамикасы туралы ақпарат алу үшін үнемі бақылап және оның нәтижесін үнемі өндеуді талап етеді.